

Vannbaring.

1. Vann bares vanligvis hjem i bøtter - 2 bøtter. (ei)
Dette var vanlig så langt gl. folk vet å
berette, og likedan nu for tiden.

I gamle dager bruktes trebøtter, bøtter
laget av treslaver, og hadde form som
stavene i en fenne og kvarta. Nu bruktes
nærmest kun sink bøtter. Var veien til
brønnen, bekkene etc. kort, d. v. s. under
40 - 50 m. bar man oftest bøttene i
hånden. Var avstanden til vasskilden
lengere bruktes et bare tre plassert over
den ene skulder, eller skrått over nakken.
Baretreet kalles her vanligvis vass tre (eit),
kildets bältre (tykk l.) (eit).

Man kunde svinge vass treet fra den ene
skulder til den annen uten å sette
bøttene ned på marken.

Vass treet var båret på midten der det
hvilte mot skulderen, og avrundet
på undersiden slik at det lå bedre,
og at det ^{for}ble ^{skule} mere behagelig ^{for} skulderen.

Det finnes også vass tre som har en
større utformning på den ene side
på midten for nakken og halsen.

Det er vanlig at man under baring, såvel med
det ene eller det annet vass tre nevnt her,
at bæreren har vass treet skrått fremad
høyre eller venstre over skulderen, og
med tak om bølgehævet over vass tre kroken.

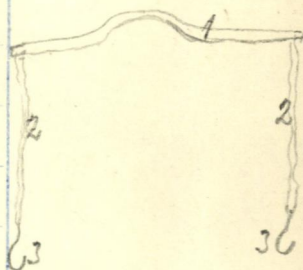
Således nærlunde samme tak i bølgehævet

av såvel högre som ventre händ.

Vassfreet har et band i hver ende. Det kan være av jernlekkjen ~~eller~~ med en jernkrok i hver ende (- dette er det vanlige nu) eller lekkjen kan bestå av vier (vridde björkeskudd) med tre krok i hver ende for å henge böttene i.

Vassfreet hvilende i en penn over nakken, vites ikke brukt her.

Sinkböttene kom i bruk her omkring 1890, ~~men~~ men det fortsattes å bruke trebøtter ved siden av sinkbøtter til noe tid i 1900. Ja, det finnes ennå trebøtter på enkelte gårder, men de brukes ikke til å bære rentvann i.

1 Vassfreet.

2 Vassfre bandet

3 Vassfre krokene

2. Henting - eller baring av vann i et sådant kar, vet man ikke av.

3. Vasskarret har nærmest utelukkende vært kjørt med hest, såvel vinter som sommer. Det har heit i de senere år med lett vei og før at der om vinteren har vært brukt skikjelke for fräspost av vasskarret. Men dette er ikke almindelig. En ski her til, vet jeg ikke er brukt noen tid.

4. Såvidt vites var det oftest kvinner og større barn som bar vann til kjøkkenbrukt. Til fjøs og stall måtte det til en større mengde, og da måtte ^{det}kjøres, særlig når veien til vasskilden var noe lang.

5. I de siste 30-40 år har de aller fleste gårder innlagt springvann i fjøs, ~~og~~ stall og kjøkken. Heller en av delene. Men det er mange gårder som ikke har stabilt vann til enhver tid av året.

Det kan vare lengre tørke om sommeren, eller
barfrost om vinteren - det kan fryse i ledningen -
som gjør at springvatnet slår feil.

Da må gårdbrukerne kjøre vatnet - f. eks. i
letige sirspsfat, eller en større stamp.

Man har lokk på beholderen, og desuten
en flottør (ein) for å dempe skvulping.

Det kan vare en rund treskive (lokk),
eller en halvfyllt vassbøtte hengende
eller et snøre i vatnets overflate.

Noen regel for at kona, mannen, barna,
mannlige - eller kvinnelige tjenerer skulde
bare vatn, kjennes ikke. Dette gjelder for
enhver hússtand. Om sommeren kjøres
vatnet selvsagt på vogn (da denne kom i bruk),
og om vinteren på slede.

Stort sett er innlagt springvatn såvel
hos gårdbrukere som andre hússtander, f. t.
noe mangelfull - særlig hvad stabilitet
angår. Det finnes således mindre gårdsbruk
som ennå ikke har springvatn, hverken
til fjøs, stall eller kjøkken, og flere
húseiere som ikke har innlagt spring-
vatn.

Før jernrørene kom i bruk som spring-
vassledning - visstnok omkr. 1910-15 - bruktes
tømmerstokker med hull igjennom som
springvassledning. Hvis de blev lagt ned i
leire eller myr, kunde de ligge i mange-
aldervis - fruktsett tømmeret bestod av god al-
malonfuru. Vassopningen bored gjennom

4

stokkene var godt og vel 1 tomme i diam.
Bindeleddet mellem stokkene var å få
kjøpt i handelen og var av snalm. og ca. $2\frac{1}{2}$ "
i diam. De ¹⁰⁰⁰stygnet i egg i hver ende og kunde
slås inn i enden av stokken ved at et tre-
slykke blev lagt over bindeleddet, og drevet
inn ved hjelp av en klubbe eller øks. Dette
bindeledd kalles börssing. ein).

Boringen av stokkene blev foretatt med boren
som var $2\frac{1}{2}$ - 3 m. lang. Stokken anbragtes
på bænker eller et stativ, og likedan for selve
boren. Man boret fra begge ender, og bore-
åpningene møttes midt i stokken. Det
måtte siktes godt - god innstilling av
boren hertil.

Inillfjord i Föi-Trøndelag.
T Reidar Sta

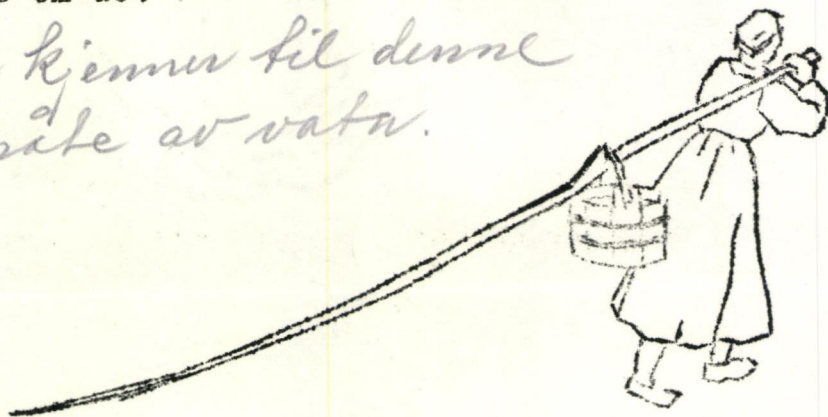
NORSK ETNOLOGISK GRANSKING
ADR. NORSK FOLKEMUSEUM
BYGDGY

Ver gild og skriv svaret med blyant på same ark.

Tilleggsspørsmål til nr. 5 Vannbæring.

I Tinn i Telemark har ein for eit par mannsaldrar sidan bore vatn på ei lang stong. Ein bar den eine enden over aksla, den andre enden drog ein etter seg på marka. Taret hekk på stonga bak ryggen at den som bar (drog). Ein liten motheke på stonga gjorde at handtaket på bötta ikkje gleid. Stonga var såpass mjuk at vatnet ikkje skvampa over. Utanom denne opplysninga kjenner ein no denne metoden berre frå Värmland i Sverige. Det kan henda at det tidlegare har vore meir vanleg å bera vatn på denne måten. Hugsar nokon i Dykkar bygd noko om det ?

Nei, ingen kjemur til denne transportmåte av vatn.

Tilleggsspørsmål til nr. 12.

Finst det noko opplysning om at ein brukar eller har bruka fiskebein og fiskehovud til brensel ? x

Har ein bruka kumøkk til brensel ? x

x Nei, her i Inillfjord har det nok vart rikelig av skogsved til brensel, så dette kjemur man ikke til her.

S. Th.
Smilfjord

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING
ADR. NORSK FOLKEMUSEUM
BYGDØY

Bygdøy i april 1948.

Tilleggsspørsmål til emne nr. 5, Vannbæring.

Vennligst svar på dette papir med blyant og send det så fort råd er i den lille konvolutten.

Brukte eller bruker en å la flyte noen gjenstander på vannet eller melken når en bar eller kjørte vaskene en lengre vei for å hindre at vasken skvulper over?

Brukte eller bruker en:

- 1) Treskiver, løse lokk (med eller uten håndtak)?
- 2) a) Trekors?
b) Trekors med en liten knott i midten for lettere å kunne løfte det?
- 3) Noen trestykker?
- 4) Gress, halm, løvkvister, store blad, gran- eller enekvister?
- 5) Is eller snø?
- 6) Kjerald, skål, bøtter, trefat?
- 7) Korkskiver?
- 8) Hva kaller en slike ting for (skuljefjæl, flottor, bøk, flø, flyteskiver)?
- 9) Fanns det noen forseggjorte gjenstander til det bruket?

--- o o o ---

Under transport av vann til gården bruktes for i tiden, og nå også, et løst lokk flytende på vannet i Lønnen eller faset (sirupsfat) som bruktes til vannbeholder.

- 1 Det kunde være med og uten håndtak eller som man hadde det for hånden.
- 2 Trekors i noen form kjennes ikke brukt. Heller ikke kjennes til om det under nr. 3, 4 og 5 nevnte er brukt noen tid i nevnte ørner.
6. Bøtter som bruktes til å fylle beholderen med, bruktes til det ^{til dette formål} og da halv fyllet for å dempe skvulpingen. Korkskiver kjennes ikke brukt.
8. Flottor eller flyteskive.
9. Nei, ikke såvidt, jeg kjennes.

2984

Herad Smilfjord, T Reidar Sta.
Lippteiknar _____
Krokstodora.

Nord!

Transport - kjøring av vatn foregikk i større utstrekning
for i tiden enn nu, da springvatn nu er mere almindelig.
Kjøring av vatn forekommer nu helst når springvatnet
slår feil grunnet frost eller langvarig tørke.

Det finnes mindre gårdsbruk som bare vatnet i
bøtten fra elv eller brønn øst rundt. Dette gjelder
i større utstrekning for tomteiere hvor fæder har
springvatn innlagt.

Det er sandsynlig at man under transport av melk
også brukte fløttor i en eller annen form, uten
at jeg nettopp kjennes til det.

Hokstada, 7. 3. 1949.
Reidar Sta

2984

NORSK ETHNOLOGISK GRANSKING